

การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของ
นักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

The Development of Instructional Model According to the Concept of
Contemplative Education to Develop the Discipline of High School Students
in Phrapariyattidhamma Schools, General Education Division

พระมหาสายัณห์ วงศ์สุรินทร์*

PhramahaSayan Wongsurin

บุญเรือง ศรีเหรียญ**

Boonrueng Sriharun

อุษา คงทอง***

Usa Kongthong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา และพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา วิธิดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศ จำนวน 840 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 218 ข้อ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 เก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคบุ๊คเลตเมทริกซ์ (Booklet Matrix Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความเชื่อมั่น และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรมลิสเรล Version 9.10 activation code : 6EC5-311D-BBB9-57CD ระยะที่ 2 การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผลการตรวจสอบรูปแบบเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.58) และผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ไม่แตกต่างกัน การวิจัยปรากฏผลดังนี้ 1. องค์ประกอบความมีวินัย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วินัยในหน้าที่ วินัยในตนเอง วินัยต่อส่วนรวม วินัยของคฤหัสถ์และสามเณร และวินัยของสามเณร โดยมีความตรงเชิงโครงสร้างจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้ ค่า $\chi^2 = 453.28$, ค่า df = 206, ค่า p-value = 0.00000, ค่า RMSEA = 0.038, ค่า GFI = 0.95, ค่า AGFI = 0.93, ค่า CFI = 0.98, RMR = 0.52, และ CN = ค่า 475.10

*นักศึกษาระดับปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์

***อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการสร้างศรัทธา ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการให้ความรู้ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสะท้อนความคิด และขั้นตอนที่ 5 ขั้นการนำไปปฏิบัติ

คำสำคัญ : การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน / ความมีวินัย / รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ABSTRACT

The purposes of this study were : to study factor of high school students' discipline, and to develop of Instructional model according to the concept of contemplative education for enhancing high school students' discipline, by using 2 phases to conduct the research as follows; phase 1, to study factor of high school students' discipline, The samples of this phase were 840 in junior high school students (Mattayom Suksa 1) from a multi-stage random sampling of the first year in the first semester of 2013 of 14 overall groups of Phrapariyattidhamma Schools under the General Education Division. The research tool was a set of five-rating scale questionnaire with the reliability level of 0.94. Data were collected by using Booklet Matrix Sampling. The statistics for data analysis were to find reliability of questionnaire and confirmatory factor analysis by using LISREL program version 9.10 with activation code : 6EC5-311D-BBB9-57CD. Phase 2, to study the development of Instructional model according to the concept of contemplative education for enhancing secondary students' discipline by using 5 experts examined the quality of model with a good level of satisfaction of the model ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.58) and the evaluation result of expert opinion was indifferent. The results of the research were found that : 1.The discipline was composed of 5 factors as following : duty discipline, self discipline, organization discipline, lay person and novice discipline, and novice discipline.The construct validity of the confirmatory factor analysis by the goodness of fit index congruence. The chi-square goodness of fit test was 453.28, df = 206, p-value = 0.00000, RMSEA = 0.038, GFI = 0.95, AGFI = 0.93, CFI = 0.98, RMR = 0.52, and CN = 475.10. 2.The Instructional model according to the concept of contemplative education for enhancing secondary students' discipline was made up of 5 stages as follows : 1.Trust 2.Information 3.Activities 4.Reflection and 5.Action.

Keywords : Comfirmatory Factor Analysis / Discipline / Instructional Model

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 5 ส่วนที่ 4 แนวนโยบายด้านการศึกษา มาตรา 80 กล่าวถึงแนวทางในการจัดการศึกษาและจุดมุ่งหมายของการศึกษา ในข้อ (3) มีใจความว่า “พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย

มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, หน้า 23-24)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นี่เป็นความมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนกล่าวถึงแนวทางในการจัดการศึกษาตามมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 24 กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในข้อ 3 ระบุว่า จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และในข้อ 4 ระบุว่า การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5-14) จากการศึกษาองค์ประกอบของคุณธรรมจริยธรรม (จิตตานันท์ ติกุล, 2545 หน้า 3; อ่างอิงใน ทองเหลือ แยมศิริ, 2556) พบว่า ทั้งคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยเป็นองค์ประกอบหนึ่งเสมอ จึงนับได้ว่า ความมีวินัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของบุคคล ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 4) จึงได้กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตรเป็นข้อแรก คือ ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่นับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 : ฉบับสรุป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 14-15) มีเจตนารมณ์ (1) พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทร และมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้ออาทร เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียรขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550, หน้า 1-2) ได้ดำเนินการวิจัยโครงการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นขนบธรรมเนียมนิยมที่เน้นการปลูกฝังให้นักเรียนอยู่ในกรอบพฤติกรรมของระเบียบวินัย โรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นเรื่อง ความมีระเบียบวินัยเป็นอันดับแรก ตามด้วยความรับผิดชอบ การมีสัมมาคารวะ ความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตามหลักและคำสอนของศาสนา เสียสละ เป็นต้น

สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้สำรวจความคิดเห็น เรื่อง วิถีคุณธรรมเยาวชนไทยของนักเรียน นักศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ปกครอง จากทั่วประเทศ โดยสุ่มตัวอย่างจากจังหวัดต่างๆ ที่เป็นตัวแทนของภูมิภาค จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 2,788 คน (นักเรียน นักศึกษา 1,641 คน) ระหว่างวันที่ 10-18 มีนาคม 2550 สรุปผลการสำรวจพบว่า 10 คุณธรรมของเยาวชนไทยที่ควรเร่งสร้างและปลูกฝัง คือ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์

ความขยันหมั่นเพียร ความมีน้ำใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสุภาพและมีสัมมาคารวะ ความกตัญญู ปลูกจิตสำนึกที่ดี ความสามัคคี ความมีเหตุผล การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สอดคล้องกับวีระ สุตสังข์ (2549, หน้า 36-37) ที่กล่าวว่า บรรดาเยาวชนของชาติถูกมอมเมาด้วยยาเสพติดและวัฒนธรรมต่างชาติ จับกลุ่มเสพยา มั่วสุมทางเพศ ตั้งครุฑ ทำแท้ง ทิ้งลูกลงถังขยะ หรือไม่ก็รวมกลุ่มกันก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและสังคม เช่น การแข่งขันรถจักรยานยนต์บนถนนที่ผู้คนสับสน ยกพวกตีกันจนถึงแก่ชีวิต ยิ่งมีการศึกษาสูงเท่าใด จิตสำนึกกลับยิ่งต่ำลงเท่านั้น เพราะการศึกษาของชาติมุ่งด้านวิชาการมากกว่าด้านคุณธรรม จริยธรรม สังคมยกย่องคนเก่งมากกว่าคนดี ดังนั้นคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน ความขยันหมั่นเพียรความประหยัด ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ และความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ฯลฯ นับวันยิ่งห่างไกลไปจากเยาวชนของชาติ

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนไทยขาดคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย คุณธรรมด้านนี้สมควรได้รับการส่งเสริม พัฒนาและปลูกฝังอย่างเร่งด่วน ความมีวินัยนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาให้มีในตัวบุคคล เพราะว่าวินัยเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และศักยภาพ พร้อมทั้งจะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป สอดคล้องกับอุมาพร ตรังคสมบัติ (2542, หน้า 5-6) ที่กล่าวว่า บ้านเมืองที่ก้าวหน้าและเป็นระเบียบ รัฐจะต้องควบคุมเข้มงวด แต่การควบคุมของรัฐเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้คนทั้งชาติเป็นระเบียบได้ ชาติจะมีวินัยและประเทศจะก้าวหน้าได้นั้น จะต้องเริ่มต้นที่ครอบครัวก่อน พ่อแม่จะต้องสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัวลูก เราต้องปลูกฝังวินัยให้อยู่ในสายเลือดของคนในชาติ ประเทศญี่ปุ่นเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดให้เห็นว่า วินัยที่อยู่ในสายเลือดนั้นทำให้ชาติเข้มแข็ง พัฒนาและก้าวหน้าจนมหาอำนาจตะวันตกต้องเกรงกลัว พ่อแม่เป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการปลูกฝังวินัยให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เด็กที่มีวินัยก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวินัยและสร้างชาติที่มีวินัยต่อไป วินัยจึงต้องสร้างตั้งแต่เด็กยังเล็กเพราะวัยเด็กเป็นวัยที่รับสิ่งต่างๆ เข้าไปได้ง่าย พ่อแม่ทุกคนย่อมอยากให้ลูกมีชีวิตที่ดีและประสบความสำเร็จ แต่ชีวิตจะดีและประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีวินัย วินัยทำให้บุคคลพัฒนาไปอย่างเหมาะสม ใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่และดำรงอยู่ในหนทางที่ถูกต้อง จากข้อความข้างต้นแสดงถึงความสำคัญของความมีวินัยที่มีต่อเยาวชนไทย นายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกประเทศไทยได้มอบคำขวัญในวันเด็กแห่งชาติให้กับเยาวชนไทย กระทรวงศึกษาธิการ (2555) ได้เผยแพร่คำขวัญวันเด็กแห่งชาติประจำปี 2556 ข้อความว่า "รักษาวินัย ใฝ่เรียนรู้ เพิ่มพูนปัญญา นำพาไทยสู่อาเซียน" ในทางพระพุทธศาสนาวินัยถือเป็นหลักธรรมข้อที่ 9 ที่ปรากฏในมงคล 38 ประการ แม้ไม่ใช่เป็นหลักธรรมที่สูงที่สุด แต่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหลักธรรมอันเป็นมงคลสูงสุด ดังพระพุทธพจน์ว่า วินโย จ สุสิกขิโต เอตมมงคลมุตตมัม แปลความว่า วินัยที่ฝึกไว้ดี นี้คืออุดมมงคล (พระธรรมปิฎก, 2543, หน้า 321)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาว่า ความมีวินัยมีองค์ประกอบที่สำคัญอะไรบ้างเพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลและเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อไป และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าจะทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาอันจะเป็นประโยชน์กับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศและในโรงเรียนอื่นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ ความมีวินัย ประกอบด้วย วินัยในหน้าที่ วินัยในตนเอง วินัยต่อส่วนรวม วินัยของคฤหัสถ์และสามเณร และวินัยของสามเณร
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบความมีวินัย มี 5 ตัว คือ วินัยในหน้าที่ ตัวแปรที่สังเกตได้ มี 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การควบคุมตนเองได้ วินัยในตนเอง ตัวแปรที่สังเกตได้ มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ความอดทน การยอมรับผลการกระทำของตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเสียสละ ความตั้งใจจริง วินัยต่อส่วนรวม ตัวแปรที่สังเกตได้ มี 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม การเคารพสิทธิผู้อื่น ความเสียสละ ความเป็นผู้นำ วินัยของคฤหัสถ์และสามเณร ตัวแปรที่สังเกตได้ มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดินในกาม เว้นจากการพูดโกหก เว้นจากการดื่มสุรา วินัยของสามเณร ตัวแปรที่สังเกตได้ มี 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี เว้นจากการประดับตกแต่งของหอม เครื่องลูบไล้ เว้นจากการนั่งนอนบนที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่ เว้นจากการรับทองและเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ ทั้ง 14 กลุ่มโรงเรียน จำนวน 409 แห่ง ปีการศึกษา 2555 จำนวน 12,930 คน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2555, หน้า 1)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 12 กลุ่มโรงเรียน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้โรงเรียน 12 แห่ง จำนวน 840 คน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 3 ชั้น คือ
 ชั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการศึกษาองค์ประกอบความมีวินัย ตลอดจนสังเคราะห์ร่างองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ความมีวินัย

ชั้นที่ 2 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของนิยาม ร่างองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และนำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขร่างองค์ประกอบของความมีวินัย

ชั้นที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครื่องมือที่ใช้

ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 ชั้น

ชั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาความมีวินัย จิตตปัญญาศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยออกมาเพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

ชั้นที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนรู้ และตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของประสิทธิภาพเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนำผลการตรวจสอบมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย
2. สังเคราะห์องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของความมีวินัยได้ 5 องค์ประกอบ 25 พฤติกรรมบ่งชี้ และกำหนดนิยาม องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา
3. ตรวจสอบความเป็นไปได้ของนิยาม องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบความมีวินัยโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงนิยาม องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้
4. ประมวลข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดเป็นองค์ประกอบที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษา และสรุปเป็นองค์ประกอบของความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา
5. สร้างเครื่องมือในการศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาประมวลเป็นองค์ประกอบของความมีวินัยที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนมัธยมศึกษา
6. สร้างแบบวัดความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนด เพื่อประเมินความมีวินัยของนักเรียน แบบวัดความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 218 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ
7. ตรวจสอบคุณภาพแบบวัดความมีวินัย โดยนำแบบวัดความมีวินัยที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบเกี่ยวกับการใช้ภาษา และความสอดคล้องของข้อความบ่งชี้ในแบบวัดความมีวินัยกับนิยามศัพท์ในแต่ละด้านเป็นรายข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความมีวินัยที่สร้างขึ้น โดยหาค่า (IOC) มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ใช้ได้ 218 ข้อ ซึ่งได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00
8. นำแบบวัดความมีวินัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น
9. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ (Try out) มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ มีค่าตั้งแต่ 0.20-1.00 จำนวน 218 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาโดยรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94

10. นำแบบวัดความมีวินัยไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 840 คน

11. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรมลิสเรล เวอร์ชัน 9.10 และสรุปองค์ประกอบของความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

เมื่อทราบองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาจากการศึกษาในระยะที่ 1 แล้ว ได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบ ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย คู่มือ การจัดการเรียนรู้

การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มีวิธีการสร้างดังนี้

1. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ค่าโมเดลความสัมพันธ์องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ วินัยต่อ ส่วนรวม ประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โรงเรียน และสังคม การเคารพสิทธิผู้อื่น ความเสียสละ และความเป็นผู้นำ ในระยะที่ 1 มาพัฒนาหรือสร้างรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ขึ้นเพื่อพัฒนาความมีวินัยในระยะที่ 2 ต่อไป

2. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาความมีวินัย แนวคิดจิตตปัญญา ศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ และแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

3. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความมีวินัย การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่างๆ ของนักการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา

4. สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โดยการสังเคราะห์มาจากแนวคิด ทฤษฎี ต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจท์ ทฤษฎีทางด้านจิตพิสัยของแคโรลและคณะ ทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ทฤษฎี พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก พุทธวิธีในการสอน และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่างๆ ของนักการศึกษา ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1.การสร้างศรัทธา (Trust = T) 2.การให้ความรู้ (Information = I) 3.ขั้นการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ (Activities = A) 4.ขั้นการสะท้อนความคิด (Reflection = R) 5.ขั้นการนำไปปฏิบัติ (Action = A)

5. ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเสนอ ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมความเป็น ไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

เครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนรู้ มีวิธีการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาหลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551

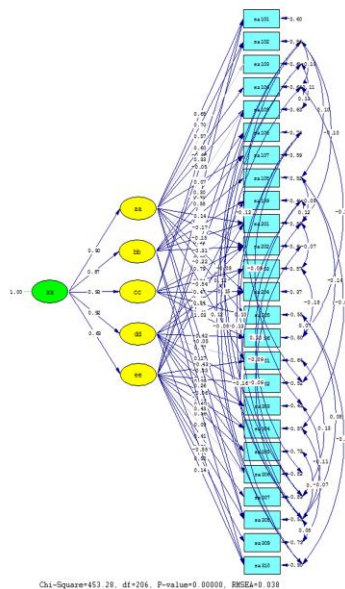
2. นำองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาจัดทำเอกสารคู่มือการจัดการเรียนรู้

3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของ เครื่องมือประกอบการเรียนรู้ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

4. จากการวิเคราะห์แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญมีความ คิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.58)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ได้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ 25 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วินัยในหน้าที่ ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความรับผิดชอบ 3) การตรงต่อเวลา 4) ควบคุมตนเองได้ องค์ประกอบที่ 2 วินัยในตนเอง ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความอดทน 2) ยอมรับผลการกระทำของตนเอง 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง 4) ความ เสียสละ 5) ความตั้งใจจริง องค์ประกอบที่ 3 วินัยต่อส่วนรวม ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความ ซื่อสัตย์ 2) ความรับผิดชอบ 3) การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม 4) การเคารพสิทธิผู้อื่น 5) ความ เสียสละ 6)ความเป็นผู้นำ องค์ประกอบที่ 4 วินัยของคฤหัสถ์และสามเณร ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) เว้นจากการฆ่าสัตว์ 2) เว้นจากการลักทรัพย์ 3) เว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม 4) เว้นจากการพูดโกหก 5) เว้นจากการดื่มสุรา องค์ประกอบที่ 5 วินัยของสามเณร ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) เว้นจากการ บริโภคอาหารในเวลาวิกาล 2) เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี 3) เว้นจากการประดับตกแต่งของหอม เครื่องลูบไล้ 4) เว้นจากการนั่งนอนบนที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่ 5) เว้นจากการรับทองและเงิน ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลความมีวินัยมีดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างโมเดล กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ χ^2 มีค่าเท่ากับ 453.28 องศาความเป็นอิสระ df มีค่าเท่ากับ

206 p-value มีค่าเท่ากับ 0.00000 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยของส่วนเหลือคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.038 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล GFI มีค่าเท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลที่ปรับแก้แล้ว AGFI มีค่าเท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีความความกลมกลืนเปรียบเทียบ CFI มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ RMR มีค่าเท่ากับ 0.52 และดัชนี CN มีค่าเท่ากับ 475.10

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างศรัทธา ขั้นตอนที่ 2 การให้ความรู้ ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนความคิด และขั้นตอนที่ 5 การนำไปปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มี 5 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้ ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสำคัญต่อความมีวินัย ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 วินัยในหน้าที่ องค์ประกอบที่ 2 วินัยในตนเอง องค์ประกอบที่ 3 วินัยต่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 4 วินัยของคฤหัสถ์และสามเณร องค์ประกอบที่ 5 วินัยของสามเณร องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสอดคล้องและมีความสำคัญต่อการพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบความมีวินัยของ รุจิร ภูสาร และคนอื่นๆ (ม.ป.ป., หน้า 17) ที่แบ่งวินัยเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ระเบียบวินัยส่วนตัว ระเบียบวินัยในหน้าที่ และระเบียบวินัยทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของธิดิมา จักรเพชร (2544, หน้า 9) ที่แบ่งวินัยเป็น 2 ด้าน คือ วินัยในตนเอง วินัยเพื่อส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ สอดคล้องกับแนวคิดของพิสิทธิ หอมสมบัติ (2546, หน้า 16) ได้แบ่งวินัยเป็น 2 ด้าน คือ วินัยในตนเอง วินัยทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (ม.ป.ป., หน้า 17-18) ที่กล่าวไว้ว่า อาคารยวินัย (วินัยสำหรับคฤหัสถ์) จำแนกเป็น 4 คือ ไตรสรณคัมม์ ศีล 5 ศีล 8 หรืออุโบสถศีล และกุศลกรรมบถ ตลอดจนสอดคล้องกับแนวคิดของเทพพร มังธานี (ม.ป.ป., หน้า 34-35) ที่แบ่งวินัยเป็น 2 ด้าน คือ วินัยสำหรับคฤหัสถ์ ได้แก่ ศีล 5 และวินัยของบรรพชิต ได้แก่ สิกขาบท 227 ข้อ สำหรับพระภิกษุ สิกขาบท 311 ข้อ สำหรับพระภิกษุณีและสิกขาบท 10 ข้อ สำหรับสามเณร สำหรับองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดแสดงว่ามีความสอดคล้องมากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 วินัยต่อส่วนรวม สอดคล้องกับแนวคิดกุลชา ศิริเฉลิมพงศ์ (2544, หน้า 16) ที่กล่าวถึงวินัยต่อส่วนรวมไว้ว่า วินัยส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ วินัยที่ออกจากอำนาจภายนอกหรือวินัยภายนอก ผู้ที่มีวินัยภายนอกจะมีการแสดงออกซึ่งมองจากภายนอกว่าเป็นการกระทำที่บังเกิดผลดีต่อตนเอง ส่วนรวมและสังคม เช่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ คำสั่งหรือข้อตกลง พฤติกรรมที่ปรากฏเป็นผลจากการอบรมสั่งสอน บังคับหรือเสริมแรง แต่ผู้ที่มีวินัยภายนอกยังต้องได้รับการควบคุมดูแลอยู่เสมอ มิฉะนั้นอาจไม่ปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดได้ วินัยส่วนรวมนี้จะต้องเป็นกฎเกณฑ์เป็นแนวทางกลางๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา เป็นการวิจัยต่อจาก การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา จากการวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ จึงนำองค์ประกอบนั้นมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างศรัทธา ผู้สอนสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ แรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความศรัทธา ไว้วางใจตลอดจน

ให้ปัจจัยภายนอกให้เกิดประโยชน์เพื่อให้เกิดปัจจัยภายในหรือการรู้จักคิดพิจารณาของนักเรียนเพื่อให้ความพร้อมเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนต่อไป สอดคล้องกับสมุน อมรวิวัฒน์ (2530, หน้า 91) ที่กล่าวว่า การสอนโดยสร้างศรัทธาเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีลักษณะบูรณาการของหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักการแนะแนว และหลักการสอนที่ผสมผสานกันสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ การเรียนการสอนที่เริ่มด้วยการสร้างศรัทธา คือการจัดสถานที่เรียนหรือห้องเรียนต้องคำนึงถึงการจัดปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริม จูงใจปลุกเร้าให้นักเรียนเกิดความเชื่อถือและมีความเชื่อมั่นในตัวครูผู้สอน เนื้อหาสาระที่เรียนและวิธีการว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน การสร้างศรัทธาเป็นลักษณะของการจัดปัจจัยภายนอกให้เหมาะสม แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ สิ่งแวดล้อมและครูผู้สอน ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ ผู้สอนให้ความรู้ความเข้าใจภาคทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิด หลักการทางจิตตปัญญาศึกษาควบคู่ไปกับความรู้เกี่ยวกับความมีวินัยเพื่อให้นักเรียนสามารถบูรณาการหลักการจิตตปัญญาศึกษานำไปสู่การเพื่อให้เกิดความมีวินัยต่อไป สอดคล้องกับกิตติชัย สุธาสิโนบล (2555, หน้า 19) กล่าวว่า ไตรสิกขา (ศีล) เป็นการฝึกอบรมและให้ความรู้ในด้านความประพฤติระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ ซึ่งนำไปสู่การมีวินัยในตนและความประพฤติที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 3 การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยผ่านการฝึกปฏิบัติกิจกรรมกิจกรรมที่หลากหลายจนเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวโดยปราศจากอคติ สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (2552, หน้า 604) ที่กล่าวว่า การแสดงออกของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆในการพัฒนาด้านจิตใจอาศัยสมาธิเป็นตัวแกนในการฝึกหรือการฝึกอบรมทางด้านจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต และรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนการสมาธิหรือเป็นการฝึกฝนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงมีความตั้งงาม

ขั้นที่ 4 การสะท้อนความคิด สะท้อนผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำกิจกรรมที่เน้นความมีวินัย เป็นการเชื่อมโยงความรู้ด้วยความคิดสะท้อนกลับจากสิ่งที่ได้เรียนรู้และกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สอดคล้องกับสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2550, หน้า 68-75) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการอภิปรายปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มองเห็นมุมมองของผู้อื่นและมีพัฒนาการทางการใช้เหตุผลทางจริยธรรมสูงขึ้นมีความรับผิดชอบในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ได้ส่งผลให้เด็กตระหนักในการเคารพกฎกติกาของสังคมได้ดี

ขั้นที่ 5 การนำไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนตระหนักเห็นความสำคัญถึงประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันตลอดจนใช้การเสริมแรงหรือให้รางวัลเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมา พฤติกรรมนั้นจะมีความคงทนและพัฒนาเป็นลักษณะนิสัยได้ในที่สุด สอดคล้องกับดวงเดือน ศาสตร์ภักท (2547, หน้า 114-115) ที่อธิบายถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) ไว้ว่า แรงจูงใจของผู้เรียนที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกตเห็น เนื่องมาจากความคาดหวังว่าการเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ การได้รับการเสริมแรงหรือรางวัลหรือการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบจะทำให้หลีกเลี่ยงปัญหาได้หรือคุมสถานการณ์ได้จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้ผลดีกับเขามากกว่าที่จะเลียนแบบพฤติกรรมที่ให้โทษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนทุกคนควรนำข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบมาเป็นข้อมูลในการดำเนินการวางแผนจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อไป
2. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับควมมีวินัย เช่น สิ่งแวดล้อมทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น
2. ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และนักเรียนในโรงเรียนทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย สุธาสิโนบล (2555). การจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธก้าวสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- กุลชา ศิริเฉลิมพงศ์. (2544). แนวทางการพัฒนาควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- ดวงเดือน ศาสตรภักข. (2547). พัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีของเพียเจท์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เทพพร มังธานี. (ม.ป.ป.). มงคลชีวิต. กรุงเทพฯ : แอลซีพี ฐิติพร.
- ธิดิมา จักรเพชร. (2544). ผลของชุดการแนะแนวที่มีต่อควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระทองเหลือ แยมศิริ. (2556). การพัฒนารูปแบบควมสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อควมมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตภาคเหนือตอนล่าง. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. [Online]. Available : <http://www.tci-thaijo.org/index.php/tgt/issue/view/1999/showToc>. [2557, กรกฎาคม 27].
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายควม. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). (ม.ป.ป.). มงคลชีวิต 38 ประการ มรรคาแห่งชีวิตใหม่. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2555). สถิตินักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ประจำปีการศึกษา 2555 ครั้งที่ 1. ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ.
- พิสิทธิ์ หอมสมบัติ. (2546). การพัฒนาวินัยนักเรียนบ้านดอนยู กิ่งอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ : สุตราพิเศกาล.
- รุจิรี ภูสาระ และคนอื่นๆ. (ม.ป.ป.). แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มสร้างเสริม

- ลักษณะนิสัย 6.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2550). รายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : พิมพ์กิจการพิมพ์.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2553). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) :
ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- วีระ สุตสังข์. (2549, เมษายน). เรื่องของครู. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 52(46), 36-37.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่ง
สินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2555). คำขวัญวันเด็ก. [Online]. Available : <http://www.moe.go.th>. [2555, ธันวาคม 17].
- สวนดุสิตโพล, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2550). วิกฤต คุณธรรมเยาวชนไทย. [Online]. Available :
http://dusitpoll.dusit.ac.th/polldata/2550/2550_016.html. [2555, ธันวาคม 17].
- สมน อมรวิวัฒน์. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- สุรงค์ โค้วตระกูล. (2550). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2542). สร้างวินัยให้ลูกคุณ. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.